

חובות מסופקים ואבודים

חלק 1: חובות מסופקים (Doubtful Debts)

הגדרה ועקרונות חשבונאיים:

חובות מסופקים הם חובות מלקוחות שקיים ספק סביר לגבי גבייתם המלאה, אך הם עדיין לא נחשבים לאבודים סופית. על פי עקרון ההתאמה (Matching Principle), יש להכיר בהפסד פוטנציאלי זה כהוצאה בתקופה שבה נוצר החוב, ולא לחכות עד שיוכרז כאבוד. לשם כך, יוצרים **הפרשה לחובות מסופקים** (Allowance for Doubtful Debts), שהיא חשבון נגדי לנכס חובות לקוחות. ההפרשה מפחיתה את ערך הנכס בדו"ח מאזן, ומגדילה את ההוצאות בדו"ח רווח והפסד.

שיטות חישוב ההפרשה:

1. **שיטת האחוזים ממכירות** (Percentage of Sales Method): מחשבים אחוז קבוע ממכירות האשראי כהפרשה. מתאים לחברות עם היסטוריית חובות יציבה.
2. **שיטת ההתיישנות** (Aging Method): מחלקים את החובות לקטגוריות גיל (למשל, 0-30 יום, 31-60 יום וכו') ומחשבים הפרשה לפי אחוז סיכון לכל קטגוריה.

רישום חשבונאי:

- זכות: הפרשה לחובות מסופקים (חשבון נגדי בנכסים).
- חובה: הוצאות חובות מסופקים (הוצאה בדו"ח רו"ח).

דוגמה מעשית:

חברת "אלפא" מכרה סחורה באשראי בסך 100,000 ₪ בשנה. על פי ניסיון העבר, 2% מהמכירות הופכים לחובות מסופקים.

- חישוב: $2\% \times 100,000 = 2,000$ ₪.

- רישום:

חובה: הוצאות חובות מסופקים – 2,000 ₪

זכות: הפרשה לחובות מסופקים – 2,000 ₪

במאזן: חובות לקוחות נטו = חובות ברוטו (100,000) פחות הפרשה (2,000) = 98,000 ₪.

חלק 2: חובות אבודים (Bad Debts)

הגדרה ועקרונות חשבונאיים:

חובות אבודים הם חובות שכבר הוכרזו כבלתי ניתנים לגבייה, למשל עקב פשיטת רגל של הלקוח או חלוף זמן רב ללא תשלום. כאשר חוב הופך לאבוד, יש למחוק אותו מהספרים. אם כבר קיימת הפרשה לחובות מסופקים, המחיקה נעשית דרכה (שיטת ההפרשה). אם לא, מחייבים ישירות הוצאה (שיטת המחיקה הישירה, פחות מומלצת כי אינה תואמת את עקרון ההתאמה).

רישום חשבונאי בשיטת ההפרשה:

- זכות: חובות לקוחות (מפחית את הנכס).
- חובה: הפרשה לחובות מסופקים (מפחית את ההפרשה).
- אם החוב מתגלה כגבי מאוחר יותר (Recovery), מבטלים את המחיקה:
- חובה: חובות לקוחות.
- זכות: הפרשה לחובות מסופקים.
- ואז רישום גבייה רגיל.

דוגמה מעשית:

בהמשך לדוגמה הקודמת, לקוח של "אלפא" חייב 1,500 ₪ והוכרז כפושט רגל.

- רישום מחיקה:
- חובה: הפרשה לחובות מסופקים – 1,500 ₪
- זכות: חובות לקוחות – 1,500 ₪
- אם מאוחר יותר הלקוח משלם 1,000 ₪:
- רישום החזרה:
- חובה: חובות לקוחות – 1,000 ₪
- זכות: הפרשה לחובות מסופקים – 1,000 ₪
- רישום גבייה:
- חובה: מזומנים – 1,000 ₪
- זכות: חובות לקוחות – 1,000 ₪

חלק 3: גביית חובות (Debt Collection)

הגדרה ועקרונות:

גביית חובות היא התהליך של איסוף תשלומים מלקוחות שחייבים כסף, כולל מניעה, מעקב ופעולות משפטיות אם צריך. בחשבונאות, זה כולל ניהול חובות לקוחות כדי למזער חובות מסופקים/אבודים. עקרון מרכזי: שמירה על זרימת מזומנים תוך שמירה על יחסי לקוחות.

שלבים בתהליך גבייה:

1. **מניעה:** בדיקת אשראי ללקוחות חדשים, תנאי תשלום ברורים (למשל, 30 יום נטו).
2. **מעקב:** שליחת תזכורות, דוחות התיישנות חובות.
3. **פעולות מתקדמות:** הפסקת אספקה, שימוש בחברות גבייה חיצוניות, תביעות משפטיות.
4. **חשבונאות:** רישום גבייה כחובה במזומנים וזיכוי בחובות לקוחות.

דוגמה מעשית:

חברת "ביתא" שולחת חשבונית ללקוח על 5,000 ₪. לאחר 45 יום ללא תשלום:

- שלב 1: תזכורת במייל.
- שלב 2: שיחת טלפון והצעת הנחה של 2% לתשלום מיידי.
- אם לא משולם: העברה לחברת גבייה, שגובה 4,500 ₪ (לאחר עמלה).
- רישום:

חובה: מזומנים – 4,500 ₪

חובה: הוצאות גבייה – 500 ₪ (או מחיקה אם אבוד)

זכות: חובות לקוחות – 5,000 ₪

תרגילים עם פתרונות

תרגיל 1 (בסיסי): חובות מסופקים

חברה מכרה באשראי 200,000 ₪. אחוז חובות מסופקים מוערך ב-3%.

א. חשבו את ההפרשה.

ב. רשמו את הפעולה החשבונאית.

פיורי חשבונאות ויעוץ

לומדים חשבונאות עם ויקטור פיורי

****פתרון:****

א. $200,000 \times 3\% = 6,000$ ₪.

ב. חובה: הוצאות חובות מסופקים – 6,000 ₪

זכות: הפרשה לחובות מסופקים – 6,000 ₪

תרגיל 2 (בינוני): חובות אבודים

הפרשה קיימת בסך 4,000 ₪. חוב של 2,500 ₪ הופך לאבוד.

א. רשמו את מחיקת החוב.

ב. אם 1,000 ₪ מהחוב נגבה מאוחר יותר, רשמו את הפעולות.

****פתרון:****

א. חובה: הפרשה לחובות מסופקים – 2,500 ₪

זכות: חובות לקוחות – 2,500 ₪

ב. החזרה: חובה: חובות לקוחות – 1,000 ₪; זיכוי: הפרשה לחובות מסופקים – 1,000 ₪

גבייה: חובה: מזומנים – 1,000 ₪; זכות: חובות לקוחות – 1,000 ₪

תרגיל 3 (מתקדם): גביית חובות משולבת

חברה בעלת חובות לקוחות: 10,000 ₪ (0-30 יום), 5,000 ₪ (31-60 יום). אחוזי הפרשה: 1% ל-0-30, 5% ל-31-60.

א. חשבו הפרשה בשיטת ההתיישנות.

ב. אם חוב של 3,000 ₪ (מ-31-60) לא נגבה ומחוק, רשמו.

ג. תארו תהליך גבייה אפשרי.

****פתרון:****

א. $350 = 250 + 100 = (5\% \times 5,000) + (1\% \times 10,000)$ ₪.

רישום: חובה: הוצאות חובות מסופקים – 350 ₪; זיכוי: הפרשה – 350 ₪.

ב. חובה: הפרשה – 3,000 ₪; זכות: חובות לקוחות – 3,000 ₪.

ג. תזכורת, שיחה, הצעת הנחה, העברה לגבייה חיצונית אם צריך.